

[Strona Główna](#) > ... > [Wszczęcie Postępowania Sądowego](#) > [Systemy Prawne – Unijny I Krajowy](#) > [Krajowe Sądy Powszechne](#) > Portugal

Krajowe sądy powszechne

Autor treści:
Portugalia

Portugalia

W tej części zawarto informacje na temat organizacji sądów powszechnych w Portugalii.

Organizacja sądów powszechnych

Poza Trybunałem Konstytucyjnym (Tribunal Constitucional), który ma właściwość szczególną do rozpoznawania spraw z zakresu prawa konstytucyjnego, sądy portugalskie dzielą się na następujące kategorie:

1. Sąd Najwyższy (Supremo Tribunal de Justiça) oraz sądy powszechne pierwszej i drugiej instancji;
2. Najwyższy Sąd Administracyjny (Supremo Tribunal Administrativo) oraz pozostałe sądy administracyjne i podatkowe;
3. Trybunał Obrachunkowy (Tribunal de Contas).

W Portugalii mogą również działać sądy morskie, arbitrażowe i sądy pokoju.

W przepisach określono, w jakich sprawach i w jakich składach powyższe sądy mogą orzekać – każdy z osobna lub wspólnie – jako sąd ds. sporów o właściwość (*Tribunal dos Conflitos*).

Bez uszczerbku dla przepisów dotyczących sądów wojennych (*tribunais militares*), które mogą być powoływane w stanie wojny, powoływanie sądów, którym przysługiwałaby właściwość wyłączna do rozpoznawania spraw dotyczących określonych kategorii przestępstw, jest niedozwolone.

Sądy powszechne

Sąd Najwyższy (Supremo Tribunal de Justiça)

Sąd Najwyższy znajduje się na szczycie hierarchii sądów powszechnych, bez uszczerbku dla właściwości Trybunału Konstytucyjnego. Dzieli się na izby: cywilną, karną i społeczną.

Sąd ten ma siedzibę w Lizbonie, a jego właściwość obejmuje całe terytorium Portugalii.

Sąd Najwyższy działa pod kierownictwem prezesa (przewodniczącego składu sędziowskiego). Może orzekać w pełnym składzie (obejmującym wszystkich sędziów z poszczególnych wydziałów), w pełnych składach izb wyspecjalizowanych (*secções especializadas*) i w poszczególnych izbach (*secções*).

Pomijając wyjątki przewidziane prawem, Sąd Najwyższy zajmuje się wyłącznie zagadnieniami prawnymi.

Sądy apelacyjne (*Tribunais da Relação*)

Sądy apelacyjne są zasadniczo sądami drugiej instancji.

Obecnie siedziby sądów apelacyjnych znajdują się w Lizbonie, Porto, Coimbrze, Évorze i Guimarães. Działają one

pod kierownictwem prezesa (przewodniczącego składu sędziowskiego) i orzekają w pełnym składzie lub w składach poszczególnych izb.

Sądy apelacyjne dzielą się na izby: cywilną, karną, społeczną, rodzinną i nieletnich, gospodarczą, ds. własności intelektualnej i konkurencji, a także ds. regulacji i nadzoru. Powołanie izby społecznej, rodzinnej i nieletnich, gospodarczej, ds. własności intelektualnej i konkurencji oraz ds. regulacji i nadzoru zależy od nakładu i złożoności pracy. Izby te powołuje Najwyższa Rada Sądownictwa (Conselho Superior da Magistratura) na wniosek prezesa odpowiedniego sądu apelacyjnego.

Sądy pierwszej instancji (*tribunais judiciais de 1.ª instância*)

Co do zasady sądami pierwszej instancji są sądy okręgowe (*tribunais de comarca*). Są one właściwe we wszystkich sprawach niezastrzeżonych dla innych sądów. Sądy okręgowe mają zarówno właściwość ogólną, jak i właściwość szczególną.

Sądy okręgowe dzielą się na wydziały (*juízos*) o właściwości szczególnej i ogólnej oraz na lokalne wydziały pomocnicze (*juízos locais de proximidade*). Nazwa każdego z wydziałów odpowiada rodzajowi spraw, do których rozpoznawania dany wydział jest właściwy, oraz nazwie gminy, w której znajduje się jego siedziba.

Możliwe jest powołanie następujących wydziałów o właściwości szczególnej:

1. centralnych wydziałów cywilnych (*juízos central cível*);
2. lokalnych wydziałów cywilnych (*juízos local cível*);
3. centralnych wydziałów karnych (*juízos central criminal*);
4. lokalnych wydziałów karnych (*juízos local criminal*);
5. lokalnych wydziałów ds. wykroczeń (*juízos local de pequena criminalidade*);
6. wydziałów śledczych (*juízos de instrução criminal*);
7. wydziałów rodzinnych i nieletnich (*juízos de família e menores*);
8. wydziałów pracy (*juízos de trabalho*);
9. wydziałów gospodarczych (*juízos de comércio*);
10. wydziałów egzekucyjnych (*juízos de execução*).

W zależności od rodzaju sprawy sądy powszechnie pierwszej instancji orzekają w składzie jednoosobowym, w pełnym składzie albo w pełnym składzie z udziałem ławników. Na czele każdego sądu okręgowego stoi prezes, który posiada uprawnienia do reprezentowania sądu i kierowania jego pracami, zarządzania sprawami oraz kontroli administracyjnej i operacyjnej.

Jeżeli w sądzie lub w jego wydziale zasiada więcej niż pięciu sędziów, prezes sądu może – po zasięgnięciu opinii pozostałych sędziów – wnieść do Najwyższej Rady Sądownictwa o powołanie sędziego koordynującego (*magistrado judicial coordenador*) dla jednego wydziału lub ich większej liczby, o ile kandydat wyrazi zgodę na objęcie tego stanowiska. Pod kierownictwem prezesa sądu sędzia koordynujący wykonuje powierzone mu przez prezesa zadania, bez uszczerbku dla prawa do przejęcia sprawy przez sąd wyższej instancji (*avocação*), i na wniosek prezesa sądu przedstawia sprawozdania ze swojej pracy.

Sądy administracyjne i podatkowe (*tribunais administrativos e fiscais*)

Sądy administracyjne i podatkowe rozpoznają powództwa i środki zaskarżenia związane z rozstrzygnięciem sporów wynikających ze stosunków prawnych w sprawach administracyjnych i podatkowych. Wyróżnia się następujące sądy administracyjne i podatkowe:

1. Najwyższy Sąd Administracyjny (Supremo Tribunal Administrativo);
2. centralne sądy administracyjne (*tribunais centrais administrativos*);
3. okręgowe sądy administracyjne (*tribunais administrativos de círculo*);
4. sądy podatkowe (*tribunais tributários*).

Najwyższy Sąd Administracyjny (Supremo Tribunal Administrativo)

Najwyższy Sąd Administracyjny znajduje się na szczycie hierarchii sądów administracyjnych i podatkowych, bez uszczerbku dla właściwości Trybunału Konstytucyjnego.

Ma siedzibę w Lizbonie, a jego właściwość obejmuje całe terytorium Portugalii.

Najwyższy Sąd Administracyjny składa się z Izby ds. Sporów Administracyjnych i Izby ds. Sporów Podatkowych. Jest on właściwy głównie do rozpoznawania środków zaskarżenia od orzeczeń centralnych sądów administracyjnych.

Najwyższy Sąd Administracyjny działa pod kierownictwem prezesa (przewodniczącego składu sędziowskiego), którego wspomaga dwóch wiceprezesów.

W zależności od przedmiotu sprawy sąd orzeka w pełnym składzie, w pełnym składzie poszczególnych izb lub w poszczególnych izbach. Zagadnienia prawne sąd ten rozpoznaje wyłącznie w pełnym składzie lub w pełnym składzie poszczególnych izb.

Centralne sądy administracyjne (*tribunais centrais administrativos*)

Centralne sądy administracyjne są zasadniczo sądami administracyjnymi drugiej instancji. Obecnie funkcjonują dwa centralne sądy administracyjne (Centralny Sąd Administracyjny dla Północy i Centralny Sąd Administracyjny dla Południa).

Są one właściwe głównie do rozpoznawania środków zaskarżenia od orzeczeń okręgowych sądów administracyjnych oraz sądów podatkowych.

Każdy centralny sąd administracyjny składa się z izby ds. sporów administracyjnych i izby ds. sporów podatkowych.

Centralne sądy administracyjne działają pod kierownictwem prezesa (przewodniczącego składu sędziowskiego), którego wspomaga trzech wiceprezesów.

Centralne sądy administracyjne badają fakty oraz wyjaśniają zagadnienia prawne.

Okręgowe sądy administracyjne (*tribunais administrativos de círculo*) i sądy podatkowe (*tribunais tributários*)

Okręgowe sądy administracyjne i sądy podatkowe są sądami pierwszej instancji, których główną rolą jest orzekanie w sporach dotyczących kwestii administracyjnych i podatkowych. Mogą one działać samodzielnie – jako okręgowy sąd administracyjny i sąd podatkowy – lub wspólnie – jako sąd administracyjno-podatkowy.

Okręgowe sądy administracyjne i sądy podatkowe działają pod kierownictwem prezesa sądu, powołanego przez Najwyższą Radę Sądów Podatkowych i Administracyjnych (CSTAF – Conselho Superior dos Tribunais Administrativos e Fiscais) na pięcioletnią kadencję.

Co do zasady sądy te orzekają w składzie jednoosobowym, jednak przepisy przewidują, że w określonych przypadkach mogą orzekać w innym składzie.

Sądy pokoju (*juogados de paz*)

Sądy pokoju zapewniają alternatywną metodę rozwiązywania sporów wyłącznie w sprawach cywilnych, o ile wartość przedmiotu sporu jest niewielka, a sprawa nie dotyczy prawa rodzinnego, spadkowego ani prawa pracy.

Zgodnie z obowiązującą wersją ustawy nr 78/2011 z dnia 13 lipca 2011 r. sądy pokoju są właściwe do rozpoznawania powództw o ustalenie stosunku prawnego i orzekania w ich przedmiocie, o ile wartość przedmiotu sporu nie przekracza maksymalnej wartości przedmiotu sporu, dla której właściwe są sądy pierwszej instancji (15 000 euro).

Zgodnie z art. 9 tej ustawy sądy pokoju są również właściwe do rozpoznawania:

1. powództw o wyegzekwowanie wykonania zobowiązań, z wyjątkiem spraw dotyczących dotrzymania postanowień umów adhezyjnych (*contrato de adesão*);

2. spraw o wydanie rzeczy ruchomych;
3. spraw dotyczących praw i obowiązków współwłaścicieli, jeżeli zgromadzenie ogólne nie uznało arbitrażu za obowiązkową metodę rozstrzygania sporów między poszczególnymi współwłaścicielami lub między współwłaścicielami a zarządcą;
4. spraw o rozstrzygnięcie zaistniałego między właścicielami budynku sporu dotyczącego tymczasowego ustanowienia służebności drogi koniecznej, naturalnego odprowadzania wody, prac przeciwpowodziowych, współdzielenia odpływów, kanałów i żywopłotów; otwierania okien, drzwi, balkonów i podobnych konstrukcji; odprowadzania wody z dachu, nasadzeń drzew i krzewów, ścian wewnętrznych i zewnętrznych;
5. roszczeń windykacyjnych, roszczeń posesoryjnych, spraw dotyczących zasiedzenia, nabycia i podziału (rzeczy wspólnej);
6. spraw dotyczących prawa do korzystania z rzeczy wspólnej i rozporządzania rzeczą wspólną, prawa zabudowy (*direito de superficie*), prawa użytkowania, prawa do korzystania z lokalu i jego zamieszkiwania oraz praw rzeczowych wynikających z umów *timeshare*;
7. spraw dotyczących najmu nieruchomości, z wyjątkiem spraw dotyczących eksmisji;
8. spraw dotyczących odpowiedzialności cywilnej – zarówno umownej, jak i pozaumownej;
9. spraw dotyczących niewywiązywania się z umów, z wyjątkiem umów o pracę i umów dzierżawy gruntów rolnych;
10. spraw dotyczących ogólnego zabezpieczenia zobowiązań.

Sądy pokoju są również właściwe do rozpoznawania wniosków o kompensatę, jeżeli nie wniesiono oskarżenia lub odstąpiono od oskarżenia, z tytułu:

1. uszczerbku na zdrowiu;
2. uszczerbku na zdrowiu wskutek niedbalstwa;
3. znieśławienia w formie ustnej;
4. znieśławienia w formie pisemnej;
5. kradzieży;
6. uszkodzenia rzeczy;
7. dewastacji znaków wyznaczających przebieg granic nieruchomości (*alteração de marcos*);
8. wyłudzenia produktów spożywczych, napojów lub usług.

Zgodnie z art. 16 przy każdym sądzie pokoju działają służby mediacyjne, z których usług mogą korzystać wszystkie zainteresowane osoby i które zapewniają alternatywą metodę rozwiązywania sporów. Ich celem jest zachęcenie stron do szybkiego rozwiązania sporu w drodze ugody. Służby te mogą świadczyć usługi mediacyjne w każdym sporze, który kwalifikuje się do mediacji, nawet jeżeli nie wchodzi on w zakres właściwości sądu pokoju.

■ Ostatnia aktualizacja: 26/05/2025

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.